

Innspill til handlingsplan for energieffektivisering

Norsk Varmepumpeforening takker for muligheten til å gi innspill til handlingsplan for energieffektivisering. Vi mener at et klart definert mål og en handlingsplan for energieffektivisering er viktig for at Norge skal kunne nå våre klimamål og samtidig ivareta viktige naturverdier. Vi mener også at en ambisiøs, langsiktig og forutsigbar politikk når det gjelder energieffektivisering er en forutsetning for et velfungerende energisystem. Handlingsplan for energieffektivisering må følges opp med årlig måling av resultat og mulighet for justering av virkemidler.

Mål for energieffektivisering

En handlingsplan for energieffektivisering må ha klart definerte mål og delmål. Mål som settes i handlingsplanen må være etterprøvbare.

De vedtatte målene om en forbedring i energiintensiteten frem mot 2030 på 30 % sammenlignet med 2015, og målet om 10 TWh redusert energibruk i eksisterende bygg sammenlignet med 2015, hensyntar ikke at vi skal løse klimakrisen samtidig som vi løser naturkrisen. Disse målene er så lite ambisiøse at det ikke trengs en handlingsplan eller nye virkemidler for å nå dem. I Statnett sin langsiktige kraftanalyse holder kraftforbruket seg ganske stabilt til 2030. Det som ligger inne av tiltak for mer effektiv energibruk i bygg i Statnett sin analyse nøytraliseres av befolkningsvekst.

Energikommisjonen mener det er realistisk med en energieffektivisering i størrelsesorden 15-20 TWh i bygg innen 2030 sammenlignet med energibruken i 2015. Energikommisjonen mener videre at det er realistisk med økning på i størrelsesorden 2-4 TWh fjernvarme, 6-11 TWh omgivelsesvarme gjennom varmepumper og 5-10 TWh solkraft. Kommisjonen har ikke angitt hvor mye av potensialet for solkraft som er på bygg og hvor mye som er frittstående solparker.

Et flertall i Energikommisjonen mener det bør settes et mål om minst 20 TWh energieffektivisering innen 2030 sammenliknet med i dag.

Norsk Varmepumpeforening har følgende innspill til konkrete og etterprøvbare mål for energieffektivisering:

1. Vi mener det bør settes et eget delmål for alminnelig forbruk av elektrisitet. Alminnelig forbruk er all sluttbruk av elektrisitet utenom kraftkrevende industri, transport, hydrogen og datasentre.
2. Husholdninger og tjenesteytende sektor utgjør om lag 80 % av alminnelig forbruk. Et mål for alminnelig forbruk er mer i tråd med et ønske om energieffektivisering i alle deler av økonomien.
3. Vi mener målet bør være knyttet opp mot forbruk av elektrisitet og ikke total energibruk. Om lag 80 % av forbruket innenfor alminnelig forbruk er elektrisitet. Vi forutsetter da at det er andre virkemidler for utfasing av fossil energibruk innenfor alminnelig forbruk.
4. Sluttbruk av elektrisitet i Norge er om lag 120 TWh per år (Kilde SSB). Forbruk av elektrisitet innenfor alminnelig forbruk er om lag 79 TWh per år (Kilde Statnett).
5. Vi mener det bør være et konkret mål om å redusere bruk av elektrisitet med 2 TWh per år innenfor alminnelig forbruk fra et nivå på 79 TWh i 2022. En reduksjon i elforbruk på 2 TWh per år tilsvarer normalproduksjon fra vindkraftverkene Storheia og Roan på Fosen.

6. En reduksjon på 2 TWh per år vil innebære en reduksjon på 16 TWh i 2030, 36 TWh i 2040 og 56 TWh i 2050 sammenlignet med 2022.
7. Vi mener beregningspunkt bør være levert elektrisitet fra strømmettet til alminnelig forbruk. I den grad det produseres strøm på bygg som leveres inn på strømmettet anbefaler vi at denne strømmen kommer til fratregg i forhold til måloppnåelse.
8. Vi mener dette vil være et mål som er teknologinøytralt og vil likestille følgende tiltak i forhold til måloppnåelse: Energieffektivisering, varmepumper, solenergi, utnyttelse av overskuddsvarme og fjernvarme.
9. For kraftkrevende industri, hydrogen og ammoniakk bør det settes mål for energibruk per produsert enhet.
10. For transport er det tett sammenkobling mellom utfasing av fossil energi og mer effektiv energibruk. Det bør være et eget delmål for energieffektivisering innenfor transportsektoren.

Olje- og energidepartementets rolle må konkretiseres

Olje- og energidepartementets (OED) koordinerende rolle i arbeidet med å fremme en mer effektiv og fleksibel energibruk må konkretiseres. Dette er viktig fordi virkemidler for energieffektivisering er fordelt på flere departementer, blant annet OED, Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD), Klima- og miljødepartementet (KLD) og Finansdepartementet (FIN). Vi mener det er riktig og viktig at OED har en koordinerende rolle.

Norsk Varmepumpeforening støtter Energikommisjonen sitt forslag om at NVE skal analysere hvordan markedstrender, markedsreguleringer og eksisterende virkemidler bidrar til utviklingen i energieffektivitet og forbrukerfleksibilitet, og peke på hensiktsmessig justering av virkemidler. Vi støtter også kommisjonens forslag om at NVE må følge opp, måle og regelmessig rapportere om resultater innen energieffektivisering og energifleksibilitet i alle sektorer, ikke bare bygg. For at NVE skal kunne følge opp stortingets vedtak om å rapportere årlig på status for måloppnåelse om energisparing i bygg må det fastsettes et konkret og tydelig mål.

Enovas mandat må endres

Norsk Varmepumpeforening støtter Energikommisjonen sitt forslag om et nasjonalt energieffektiviseringsløft for boliger, flerbolighus og yrkesbygg med en tiltaksperiode på 7 år (til 2030). Kommisjonen viser til at det er svært viktig med tiltak som kan dekke veksten i kraftforbruket mot 2030. Energieffektivisering kan ventelig gi en rask effekt da det ikke er behov for lange konsesjonsprosesser eller teknologiutvikling.

Energikommisjonen anbefaler at Enovas mandat må endres slik at det omfatter energieffektivisering for alle sektorer. Vi mener en slik endring av Enovas mandat er en forutsetning for å lykkes med et energieffektiviseringsløft for bygg. Å bruke økonomiske virkemidler for å stimulere etterspørsel i markedet vil virke raskt, slik at man kan oppnå store og målbare resultater allerede i den foreslåtte tiltaksperioden frem til 2030. Vi støtter forslaget til Enova om økt støtte til lavinnteksgrupper gjennom Husbanken og at denne støtten utvides slik at den treffer flere grupper enn leietagere i kommunale boliger. Økonomisk støtte til energieffektivisering i øvrige segmenter bør i perioden frem til 2030 ligge hos Enova som allerede har et apparat og systemer på plass for å håndtere dette.

Byggteknisk forskrift må oppdateres

Beregninger gjennomført av Sintef og Skanska viser at nye bygg uten en endring i dagens forskriftskrav vil bruke hele 18 TWh i 2050. Dette gjelder for bygg i perioden fra nå og frem til 2050. Ved en gradvis innstramning i forskriftskrav vil energibruken i nye bygg kunne reduseres med hele 10 TWh. I Norge har vi som eneste land i Europa netto energibehov som systemgrense i byggteknisk forskrift (TEK).

Netto energi er en teoretisk størrelse som ikke kan måles direkte og som ofte avviker fra levert energi, altså den energien du kjøper. Netto energi som systemgrense tar ikke hensyn til varme- og energiforsyningssystemet. Dermed blir ikke teknologier som varmepumper og solcellepaneler, som reduserer både faktisk strømbruk og miljøbelastning, tatt med i beregningen. Dette bidrar til at mange nye bygg har ineffektive oppvarmingsløsninger. Vi mener at byggt teknisk forskrift (TEK) bør reflektere byggets behov for levert energi med primærenergifaktorer. En slik endring vil også være i tråd med gjeldende EU-direktiver og EUs taksonomikrav for bygninger.

Elavgift er et viktig virkemiddel for energieffektivisering

Norsk Varmepumpeforening støtter forslaget til Enova om å gjennomføre en nærmere analyse av elprisens innvirkning på energi- og elektrisitetsforbruket. I denne analysen bør det også inngå en analyse av nivå og innretning på elavgift, samt unntak og særavtaler som svekker prissignalet til slutt kunder. Dette bør også være en analyse som ser på provenyeffekten av å endre nivå og innretning på elavgift, og om hele eller deler av dette provenyet kan brukes til investeringsstøtte for energiltak.

Sverige har en elavgift som ligger på et høyere nivå enn i Norge (om lag 35 øre/kWh). I Sverige sin handlingsplan for energieffektivisering er elavgift et viktig virkemiddel, og det er gjennomført analyser som viser hvor mye denne avgiften har bidratt til mer effektiv energibruk i Sverige.

Energieffektivisering gir nedgang i effektforbruket

Statnett beskriver i rapporten Forbruksutvikling i Norge 2022 – 2050 (delrapport til Langsiktig Markedsanalyse 2022 – 2050) hvordan energieffektivisering gir nedgang i effektforbruket. Med 10 TWh reduksjon av alminnelige forbruket reduseres maksimalt effektbehov med ca. 2000 MW, som innebærer ca. en 10 % reduksjon i maksimalt effektbehov. Sammenlignet med et industriforbruk, med en flat forbruksprofil, vil tilsvarende nedgang omregnet til effekt til svare 1140 MW. Det betyr at reduksjon i byggforbruk vil bidra til større nedgang i maksimalt effektforbruk enn tilsvarende nedgang i industrien. Årsaken er at alminnelig forbruk har en forbruksprofil nært knyttet til oppvarmingsbehov med høyest forbruk vinterstid hvor det maksimale effektforbruket er som høyest.

Når det gjelder virkemidler viser vi til følgende punkter i rapporten «Underlag for langsiktig strategi for energieffektivisering ved renovering av bygninger» utarbeidet av NVE og DiBK (2022):

- De juridiske virkemidlene er sterke ved at de gjelder for alle og de er styrende effektive for å nå ønsket mål.
- Økonomiske virkemidler er sterke ved at de reduserer en av de viktigste barrierene, nemlig den økonomiske. Dette er også det av virkemidlene som lettest kan skaleres opp dersom det er aktuelt.
- De pedagogiske virkemidlene er i mye større grad supplerende til juridiske og/eller økonomiske. Slike virkemidler kan bidra til større oppmerksomhet, gi veiledning i et uoversiktlig marked, sikre kompetanse der dette mangler osv. Slike virkemidler har en kostnad på offentlige budsjetter, men resultatene antas å være begrensede uten samspill med andre virkemidler.
- Det er samspillet mellom ulike virkemidler som må vektlegges når departementet skal lage en handlingsplan.

Vi takker for muligheten til å gi innspill til handlingsplan for energieffektivisering og stiller gjerne til et møte i departementet for å utdype våre synspunkter.

Rolf Iver Mytting Hagemoen og Bård Baardsen
Norsk Varmepumpeforening